

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

М. А. Лепський

“31” серпня 2016 р.

СОЦІОЛОГІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

Укладач: доцент кафедри соціології Сорокіна О.С.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від “30” серпня 2016 р.
Завідувач кафедри соціології

В.О. Скворець

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “30” серпня 2016 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

О.С. Маліновська

2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0203 – Гуманітарні науки	За вибором	
		Цикл професійної підготовки	
Розділів – 2	Спеціальність всі спеціальності вузу	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		3-й	
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 2 год	Рівень вищої освіти: бакалаврський	12 год.	.
		Семінарські	
		12 год.	
		Самостійна робота	
		88 год.	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів із сучасним соціологічним знанням, сформувати цілісне уявлення про розгортання, динаміку та напрями соціальних процесів в сучасному світі та зокрема в Україні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Соціологія» є: ознайомлення студентів із структурою сучасного соціологічного знання; історією соціологічних вчень; сучасними соціологічними концепціями; понятійним та категоріальними апаратом соціології; методами та специфікою проведення соціологічних досліджень; сформувати поняття про специфіку спеціальних та галузевих соціологічних теорій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- передумови виникнення соціології як науки;
- визначення соціології як науки, специфіку її предмета та об'єкта;
- структуру сучасного соціологічного знання;
- історію соціологічних вчень;
- базові поняття категоріального апарату соціології;
- особливості структури сучасного суспільства;
- предмет, понятійний апарат та види спеціальних соціологічних теорій;
- предмет, понятійний апарат та види галузевих соціологічних теорій;

– види та специфіку проведення соціологічних досліджень

вміти:

- коректно визначати соціологічні поняття;
- вільно користуватись понятійним апаратом соціології;
- аналізувати соціальні явища;
- здійснювати аналіз проблем, притаманних сучасному українському

суспільству.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей):**

- 1) здатність застосовувати соціологічні теорії у інтерпретації соціальних явищ та процесів;
- 2) визначати соціокультурні детермінанти та структурні елементи соціальних проблем, що потребують розв'язання;
- 3) здатність ідентифікувати об'єктивне та наукове соціологічну інформацію у засобах масової комунікації;
- 4) коректно інтерпретувати числові та нечислові соціологічні дані;
- 5) визначати джерела соціологічної інформації та методи роботи з ними, зокрема вміння застосовувати відкриті джерела інформації;
- 7) розуміти джерела та напрями розвитку соціальних процесів в сучасному світі та зокрема в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни базується на сформованих знаннях про сутність суспільних відносин та сферах суспільного життя («Філософія»); засадах організації управління соціальними процесами («Політологія»); знаннях загальних закономірностей групової поведінки («Соціальна психологія»).

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія соціологічних вчень

Тема 1. Соціологія як наука

Передумови виникнення соціологічного знання у ХІХ ст. Співвідношення понять «суспільство», «держава», «соціальна реальність», «соціальний зв'язок». Погляди на предмет і об'єкт науки класиків соціології: О. Конта, Г. Спенсера, К. Маркса, Е. Дюркгейма, П. Сорокіна, Т. Парсонса. Соціальний номіналізм та соціальний реалізм. Сучасне формулювання об'єкта та предмета соціології. Трьохрівнева структура соціологічного знання: фундаментальні теорії, теорії середнього рівня, практична соціологія. Поняття про соціальний закон, його відмінність від законів, що діють у природі. Типологія соціальних законів. Загальні та спеціальні закони. Функції соціології як науки: теоретична, інформаційна, світоглядна, виховна тощо. Зв'язок соціології з іншими гуманітарними науками.

Тема 2. Виникнення соціології в XIX столітті

О. Конт та його проект позитивістської науки науки. Виникнення терміну «соціологія». Об'єкт та завдання нової науки. Класифікація наук за О. Контом. Закон трьох стадій розвитку суспільства. Принципи позитивізму. Метод соціології. Соціологія Г. Спенсера. Об'єкт соціології. Види еволюції: неорганічна, органічна, надорганічна, їх специфіка. Подібність та відмінність між суспільством та біологічним організмом. Поняття соціального інституту, види та функції соціальних інститутів. Типологія суспільств. Вчення про солідарність Е. Дюркгейма. Предмет соціології. Поняття про соціальний факт. Види солідарності, її функції. Структура соціологічного знання. Соціологічна система К. Маркса. Поняття про соціально-економічну формацію. Класова структура суспільства. Вчення про світову революцію як механізм трансформації сучасного суспільства.

Тема 3. Протосоціологія

Протосоціологічні погляди мислителів Стародавньої Греції (Арістотель, Платон). Вчення про ідеальну державу. Правильні та неправильні форми правління. Утопічні концепції мислителів Середньовіччя. Т. Мор «Утопія», Т. Кампанелла «Місто Сонця». Спроби практичної реалізації класичних утопічних концепцій. «Володар» М. Макіавеллі. Теорії суспільного договору та передумови їх виникнення. Прородній стан та природні права людини. Причини соціальної нерівності. Система розподілу влади в суспільстві. Географічна та расово-антропологічна школи в соціології XIX ст. Соціальний дарвінізм. Психологічний напрямок в соціології XIX–поч. XX століття.

Тема 4. Сучасна соціологія Заходу

Теорія еліт В. Парето. Поняття про «залишки», їх класифікація. Види еліт, механізм їх зміни. Закон К. Лоренца-В. Парето про розподіл суспільних благ. Соціологія П. Сорокіна. Структура соціології. Соціальний простір. Соціальна та культурна динаміка. Типи культур та критерії їх виділення. Ідеаційна, чуттєва та ідеалістична культури. Горизонтальна та вертикальна мобільність. Система соціальної дії Т. Парсонса. Підсистеми соціальної системи, їх функції. Структура індивідуальної дії. Рівні регуляції соціального процесу. Теорія «дзеркального Я» Ч. Х. Кулі. Генеза Я. Соціальне Я, агресивне Я, групове Я. Структура соціального Я. Патології соціального Я. Засоби захисту соціального Я.

Тема 5. Суспільство як система соціальних зв'язків

Поняття про суспільство. Основні підходи щодо визначення сутності суспільства в соціології. Співвідношення понять «активність», «дія», «соціальна дія», «соціальна взаємодія». Структура соціальної дії. Типологія суспільств: аграрне, індустріальне, постіндустріальне. Соціальна мобільність: поняття та види. Висхідна та низхідна мобільність. Нульова мобільність. Канали соціальної мобільності (армія, церква, політичні партії, «школа», професійні оразнізації, інститут сім'ї та шлюбу). Соціальна стратифікація. Критерії соціальної стратифікації. Історичні стратифікаційні системи: кастова, сословна, класова,

меритократії, безкласове суспільство. Структура суспільства за У. Уорнером. Теза Девіса-Мура.

Тема 6. Девіантна поведінка особистості

Поняття про соціальні норми та соціальний контроль. Соціальні санкції: формальні та неформальні, позитивні та негативні. Визначення девіації та її сутність. Теорії пояснення девіації: біологічні (Ч. Ломброзо, У. Шелдон), психологічні (З. Фрейд, А. Мюнстербергер), соціологічні (Е. Сазерленд, Р. Мертон). Типологія девіантних особистостей за Р. Мертоном (конформіст, новатор, ритуаліст, ретритист, вигнанець). Теорія навішування ярликів. Первинна та вторинна девіантність. Функції девіації. Норми виправдання. Девіації, що соціально схвалюються. Соціологія суїциду. Типологія самогубств за Е. Дюркгеймом: альтруїстичні, егоїстичні, аномічні. Статистична залежність між кількістю самогубств та станом суспільства.

Розділ 2. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії

Тема 7. Соціологія сім'ї та шлюбу

Соціологія сім'ї, об'єкт та предмет. Становленні інституту шлюбу. Теорії виникнення шлюбу (медико-соціальна, соціальної взаємозалежності. Матріархат та патріархат. Груповий шлюб, полігінія, полінадрія, моногамія. Сорорат та левірат. Гостювий та викупний гетерізм. Типи шлюбів – гостювий, за домовленістю, дарообмін, хижацький, нерівний, дитячий. Сім'я та функції сім'ї. Соціальні особливості сім'ї. Функції родини як малої групи. Життєвий цикл родини. Шлюбний вік. Демографічна політика. Розірвання шлюбу. Типологія родин: за критерієм розподілу влади, за кількістю поколінь, що проживають сумісно, за місцем проживання, за кількістю дітей. Трансформація форм сімейного життя за Л. Стоуном.

Тема 8. Соціологія особистості.

Співвідношення понять «організм», «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Соціологічні концепції особистості: структура особистості за З. Фрейдом; епігенетична концепція розвитку особистості Е. Еріксона, біхевіористична концепція, теорія «узагальненого іншого». Соціальний статус та соціальна роль особистості. Приписаний та набутий статуси. Статусний та рольовий набір. Рольовий конфлікт. Рольове навчання. Рольова поведінка. Вихід з ролі. Раціоналізація ролі, розподіл ролей, регулювання ролей. Віртуалізація особистості. Етимологія кореня «вірт». Співвідношення реального та віртуального. Сутність інформаційної адикції, детермінанти її розвитку (за К. Янгом).

Тема 9. Соціалізація особистості

Сутність соціалізації. Вплив ізоляції на розвиток особистості. Експерименти Гаррі та Маргарет Харлоу. Механізми соціалізації. Імітація, ідентифікація, почуття провини та сорому. Стадії соціалізації (дотрудова, трудова, післятрудова).

Депривація. Феномени госпіталізму та втраченого дитинства. Адаптація та ідентифікація. Відхилення соціалізації: кризова, прискорена, примусова соціалізація. Ресоціалізація та десоціалізація. Залежність між соціальним статусом батьків та специфікою перебігу соціалізації. Агенти та інститути соціалізації. Характеристика базових інститутів соціалізації (родина, школа, трудовий колектив, засоби масової комунікації). Специфіка соціалізації дітей, молоді, дорослих та людей похилого віку.

Тема 10. Соціологія праці

Сутність праці. Суспільна природа праці. Види праці: фізична та розумова; ручна, механізована та автоматизована; творча та репродуктивна; проста та складна. Потреби, класифікація потреб. Мотиви трудової діяльності. Внутрішні та зовнішні мотиви. Негативна та позитивна мотивація. Самомотивація. Основні принципи мотивації працівників підприємств, організацій та установ. Стимули трудової діяльності. Матеріальні та нематеріальні стимули. Закономірності стимулювання працівників різних сфер діяльності. Безробіття: причини виникнення, види. Трудова кар'єра. Чинники кар'єрного зростання. Типологія кар'єри. Горизонтальна та вертикальна кар'єри. Стрімка кар'єра. Стратегія кар'єрного зростання.

Тема 11. Соціологія здоров'я

Соціологія здоров'я як галузева соціологія. Основні завдання соціології здоров'я. Генеза уявлень про сутність хвороби. Паттерни хвороби в історичному аспекті (Дж. Паульс) у до аграрних, аграрних та індустріальних суспільствах. Соціальні захворювання, «хвороби цивілізації». Поняття здоров'я та здорового способу життя. Індикатори поведінки, пов'язаної із здоров'ям. Здорові стилі життя (М. Вебер). Критерії суспільного здоров'я. Соціокультурний еталон здоров'я. Гендерна специфіка відношення до здоров'я. Якість життя, кількісні та якісні методики її вимірювання. Критерії якості життя. Роль хворого та контроль за якістю медичного обслуговування. Детермінанти поведінки хронічних хворих.

Тема 12. Соціологія масової комунікації

Соціологія масової комунікації як спеціальна соціологічна теорія: об'єкт, предмет, функції. Основні поняття: «інформація», «масова інформація», «комунікація», «масова комунікація», «маса». Рівні комунікації: семіотичний (типологія знаків за Ч. Пірсом), лінгвістичний, паралінгвістичний, мовний. Теорії масової комунікації (магічної кулі, змови, медіазалежності, інтерактивного суспільства, лідерів думки П. Лазарсфельда, дворівнева модель комунікації, спіраль замовчування, нейролінгвістичне програмування). Специфіка аудиторії багатоканального медіа середовища. Аудиторія як об'єкт маніпуляції та аудиторія як партнер по комунікації. Тенденції розвитку засобів масової комунікації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		л	Сем.	сам. роб.		л	Сем.	сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	13.
Розділ 1. Історія соціологічних вчень									
Тема 1. Соціологія як наука.	12	2		10					
Тема 2. Виникнення соціології в ХІХ ст.	12		2	10					
Тема 3. Сучасна соціологія Заходу.	12	2		10					
Тема 4. Суспільство як система соціальних зв'язків.	12	2		10					
Тема 5. Протосоціологія.	12		2	10					
Тема 6. Соціологія особистості.	12		2	10					
Тема 7. Соціалізація особистості.	12		2	10					
Разом за розділом 1	84	6	8	70					
Розділ 2. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії									
Тема 8. Девіантна поведінка особистості.	10	2		10					
Тема 9. Соціологія сім'ї та шлюбу.	10	2		10					
Тема 10. Соціологія здоров'я.	10		2	10					
Тема 11. Соціологія масової комунікації.	10	2		10					
Тема 12. Соціологія праці.	10		2	10					
Разом за розділом 2	60	6	4	50					
Усього годин	144	12	12	120					

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денне	заочне
1	Тема 1. Соціологія як наука.	2	
2	Тема 3. Сучасна соціологія Заходу.	2	
3	Тема 4. Суспільство як система соціальних зв'язків.	2	
4	Тема 8. Девіантна поведінка особистості.	2	

5	Тема 9. Соціологія сім'ї та шлюбу.	2	
6	Тема 11. Соціологія масової комунікації.	2	
	Усього:	12	

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Тема 2. Виникнення соціології в ХІХ ст.	2	
2	Тема 5. Протосоціологія.	2	
3	Тема 6. Соціологія особистості.	2	
4	Тема 7. Соціалізація особистості.	2	
5	Тема 10. Соціологія здоров'я.	2	
6	Тема 12. Соціологія праці.	2	
	Усього:	12	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Тема 1. Соціологія як наука.	10	
2	Тема 2. Виникнення соціології в ХІХ ст.	10	
3	Тема 3. Сучасна соціологія Заходу.	10	
4	Тема 4. Суспільство як система соціальних зв'язків.	10	
5	Тема 5. Протосоціологія.	10	
6	Тема 6. Соціологія особистості.	10	
7	Тема 7. Соціалізація особистості.	10	
8	Тема 8. Девіантна поведінка особистості.	10	
9	Тема 9. Соціологія сім'ї та шлюбу.	10	
10	Тема 10. Соціологія здоров'я.	10	
11	Тема 11. Соціологія масової комунікації.	10	
12	Тема 12. Соціологія праці.	10	
	Усього:	120	

Індивідуальні завдання

Студент має написати письмову роботу, тематика якої стосується застосування методології візуальної соціології.

8. Види контролю і система накопичення балів

Контроль рівня знань студентів щодо засвоєння ними тем з дисципліни «Соціологія» включає:

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретних завдань.

Оцінювання відповідей на семінарському занятті:

3 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування достатньо великою кількістю опрацьованих літературних джерел, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

2 бали – змістовна, частково структурована відповідь на питання, яка базується на опрацюванні 1-2 джерел;

1 бал – змістовне доповнення;

0,5 бали – поверховий виклад матеріалу;

0 балів – відсутність відповіді.

Рубіжний підсумковий контроль проводиться по завершенні вивчення тематичного розділу у вигляді тестування (у системі Moodle ЗНУ).

Підсумковий контроль проводиться наприкінці вивчення курсу з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю

№	Вид контрольного заходу, кількість контрольних заходів, кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за один контр.захід	Усього балів
1.	Поточна контрольна робота (moodle)	2	12	24
2	Самостійна робота	6	2	12
3	Семінарське заняття	6	4	24
Разом				60

Поточний контроль знань		Залік		Сума
Атестація 1	Атестація 2	Індивідуальне завдання	Тестування	
30	30	20	20	100

Підсумковий контроль включає 40 балів, які розподіляються за такою схемою: 20 балів – індивідуальне завдання; 20 балів – тестові завдання у системі Moodle ЗНУ.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		ЕЕкзамен	ЗЗалік
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)	ЗЗарховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		

FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В. П., Горлач М. І. Соціологія : навч. посібник / В. П. Андрущенко, М. І. Горлач. – К. : «Єдинорог», 1998. – 624 с.
2. Гидденс Э. Социология / Э. Гидденс. – М. : Эдиториал УРСС, 1999. – 704 с.
3. Захарченко М. В., Погорілий О. І. Історія соціології: від античності до початку ХХ ст / М. В. Захарченко, О. І. Погорілий. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
4. История менеджмента: учебное пособие / Под ред. Д. В. Валового. – М. : ИНФРА, 1997. – 256 с.
5. История социологии в Западной Европе и США. Учебник для вузов / Под редакцией Г. В. Осипова. – М. : Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА–ИНФРА – М), 2001. – 576 с.
6. Кравченко А. И. Социология : учебник / А. И. Кравченко. – М. : Академический Проект, 2001. – 508 с.
7. Кравченко А. И., Тюрина И. О. Социология управления: фундаментальный курс / А. И. Кравченко, И. О. Тюрина. – М. : Академический Проект, 2005. – 1136 с.
8. Масионис Дж. Социология / Дж. Масионис. – Спб. : Питер, 2004. – 752 с.
9. Смелзер Н. Социология / Н. Смелзер. – М. : Феникс, 1994. – 688 с.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 2000. – 856 с.
11. Черниш Н. Й. Соціологія : курс лекцій / Н. Й. Черниш. – Львів. : «Кальварія», 2003. – 544 с.

Додаткова

1. Адамчук В. В., Ромашов О. В., Сорокина М. Е. Экономика и социология труда: Учебник для вузов / В. В. Адамчук, О. В. Ромашов, М. Е. Сорокина. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 407 с.
2. Андреева Г. М. Социальная психология: учебник для высшей школы / Г. М. Андреева. – М. : Аспект-Пресс, 1998. – 374 с.
3. Городяненко В. Г. Соціологія: навч. посібник / В. Г. Городяненко. – К. : ВЦ «Академія», 2008. – 544 с.
4. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт / Р. Дарендорф. – М. : Издательство "Росспэн", 2002. 289 с.
5. Здравомыслов А. Г. Социология конфликта / А. Г. Здравомыслов. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 317 с.

6. Козер Л. Функции социального конфликта / Л. Козер. – Москва: Идея-пресс, 2000. – 295 с.
7. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений / В. М. Колпаков. – К. : МАУП, 2004. – 504 с.
8. Лукашевич Н. П. Соціологія праці: підручник / Н. П. Лукашевич – К. : Либідь, 2004. – 440 с.
9. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – СПб. : Питер, 1997. – 688 с.
10. Мережі і мережні війни: Майбутнє терору, злочинності та бойових дій / За ред Дж. Арквіллі, Д. Ронфельдта; Пер з англ. А. Іщенка. – К. : Вид дім «Києво-Могилянська акад.», 2005. – 350 с.
11. Радугин А. А., Радугин К. А. Социология: курс лекций, 2-е издание, переработанное и дополненное. – М. : Центр, 1997. – 160 с.
12. Ромашов О. В. Социология труда: учебник / О. В. Ромашов. – М. : Гардарики, 2001. – 320 с.
13. Семенова И. И. История менеджмента / И. И. Семенова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 199 с.
14. Социологический энциклопедический словарь: на русском, английском, немецком, французском и чешском языках / Редактор-координатор академик РАН Г. В. Осипов. – М. : Изд-во НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА М), 2000. – 488 с.
15. Социология труда / под редакцией В. П. Махнарылова. – К. : Вища школа, 1981 – 352 с.
16. Социология: Учебник для вузов / В. Н. Лавриненко, Н. А. Нартов, О. А. Шабанова, Г. С. Лукашова; Под ред. проф. В. Н. Лавриненко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 407 с.
17. Соціологія: навч. посібник / за редакцією С. О. Макеева. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1999. – 344 с.
18. Таратута Е. Е. Философия виртуальной реальности / Е. Е. Таратута. – СПб. : Апории, 2007 – 147 с.
19. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – М. : Республика, 2001. – 719 с.
20. Фролов С. С. Социология: учебник / С. С. Фролов. – М. : Наука, 1994. – 256 с.
21. Эко У. Полный назад! Горячие войны и популизм в СМИ / У. Эко. – М. : «Эксмо», 2007. – 592 с.

Інформаційні ресурси

1. Ахиезер А. Социокультурный словарь [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/ahiez/index.php
2. Бауман З. Индивидуализированное общество [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/baum/index.php

3. Волков Ю., Добренъков В., Нечипуренко В., Попов А. Социология [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/volkov/index.php
4. Гидденс Э. Социология [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/gidd/index.php
5. Зомбарт В. Социология [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/zombart/index.php
6. История западной социологии. Словарь [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Article/ist_zap.php
7. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.big-lib.com/book/8_Sociologiya_Zagalnii_kurs
8. Луман Н. Понятие общества [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/luman/pon_ob.php
9. Осипов Г. История социологии в Западной Европе и США [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Osipov/index.php
10. Смелзер Н. Социология [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : <http://socioline.ru/pages/nejl-smelzer-sotsiologiya-uchebnik>
11. Штомпка П. Теоретическая социология и социологическое воображение [Электронный ресурс] . – Режим доступа. : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Article/stomp_teosoc.php